

Kulturplan 2026–2029

Förslag antaget av kulturenämnden 260122

Dnr: 2025/00306

Informationsklass: Publik

2025-12-18

VÄSTERÅS STAD

Innehåll

Inledning	3
Om kulturplanen	3
Västerås från förr till nu	4
Kulturplanens tre perspektiv	4
Kulturplanens vägledande principer	5
Utvecklingsområden.....	5
Demokrati och mångfald	5
Barns och ungas rätt till kultur	6
Stärkt kulturell infrastruktur	7
Innovation, samverkan och konstnärlig utveckling	7
Definitioner och begrepp.....	8
Verksamhetsspecifika lagar	8

Inledning

Denna kulturplan visar vad Västerås kulturnämnd vill prioritera under perioden 2026–2029. Den tar hänsyn till stadens framtida utmaningar och behov och betonar särskilt:

- Kulturens egenvärde och självständighet
- Kulturens betydelse för ett välmående och demokratiskt samhälle
- Kulturen som drivkraft i samhällsutvecklingen

Syftet med kulturplanen är att den ska bidra till ett rikt och varierat kulturliv i hela Västerås. Detta genom att ge fler möjlighet att delta i kulturlivet, främja mångfald och stärka stadens kulturella hållbarhet och attraktionskraft.

Kulturplanen lyfter följande utvecklingsområden att arbeta särskilt med:

- Demokrati och mångfald
- Barns och ungas rätt till kultur
- Stärkt kulturell infrastruktur
- Innovation, samverkan och konstnärlig utveckling

Om kulturplanen

Kulturplanen är ett strategiskt dokument som styr arbetet med kultur i Västerås under perioden 2026–2029. Den ska vara vägledande för kulturnämndens egna verksamheter samt stadens övriga förvaltningar, föreningar, organisationer och andra aktörer som samarbetar med kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen.

Kulturnämnden ansvarar för att samordna arbetet med kulturplanen.

Det innebär att nämnden följer upp och utvärderar arbetet varje år för att säkerställa kvalitet och att planen genomförs.

Arbetet kopplas till Västerås stads övergripande styrdokument så att kulturplanen bidrar till stadens övergripande mål om hållbar utveckling. Den ska även hjälpa till att uppnå de nationella kulturpolitiska målen:

- Kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefrihet som grund.
- Alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet.
- Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska präglade samhällets utveckling.

En översyn av planen görs år 2028 för att pröva om den fortfarande är aktuell och behöver uppdateras.

Västerås från förr till nu

Västerås är en av Sveriges äldsta städer, känd för sin historia och kulturarv, tekniska innovationer och samverkan med omvärlden. Staden präglas av tillväxt, ett rikt kulturliv, framgångsrikt idrottsliv, starkt civilsamhälle och ett diversifierat näringsliv. Dess geografiska läge vid Mälaren erbjuder tillgång till vatten, natur, stad och landsbygd.¹

Under industrialiseringen växte staden snabbt och blev ett nationellt centrum för teknik och elektrifiering. Arbetskraftsinvandringen bidrog starkt till denna utveckling och förde med sig både kompetens och idéer som lade grunden för den industriella tillväxten. I dag är Västerås en stad med kulturell och internationell mångfald och en av Sveriges största städer utanför storstadsregionerna med ca 160 000 invånare.

Kulturlivet är en viktig del i en hållbar stadsutveckling och som många växande storstäder har Västerås en del utmaningar de kommande åren. Den demografiska bredden ger Västerås en rik social struktur, samtidigt som den också innebär att skillnader i språkkunskaper, arbetsmarknadsdeltagande och boendemönster blir tydliga. Västerås fortsätter att vara en kommun i tillväxt, men i en mer dämpad takt än tidigare. Den demografiska utvecklingen pekar på en växande äldre och aktiv befolkning vilket kan innebära nya förväntningar på kulturlivet.

Flera omfattande utvecklingsprojekt, ett växande city, nya stadsdelar som kommer till och andra utvecklas kommer att forma framtidens Västerås².

Västerås är en universitet- och industristad med teknikföretag i världsklass. Tillgången på arbetskraft är en avgörande för de flesta företagen och stadens roll som en attraktiv nod i en större arbetsmarknadsregion är en viktig faktor för att locka och behålla studenter.

Hög livskvalitet, goda boendemiljöer, bra skolor och förskolor, samt en välfungerande infrastruktur, en levande stadskärna, ett rikt kulturliv och goda fritidsmöjligheter är avgörande för att människor ska välja att bosätta sig och etablera sina liv i Västerås.³

Kulturplanens tre perspektiv

Kulturnämndens uppgift är att ge alla invånare goda möjligheter att uppleva, skapa och utveckla konst och kultur – oavsett individuella förutsättningar.

Kulturplanen utgår från dessa perspektiv:

Upplevelseperspektivet tar sin utgångspunkt i publiken. För att möta stadens behov krävs särskilt avsedda platser för kultur. Men kulturen ska även vara närvarande i stadens mellanrum, i det offentliga rummet och i det vardagliga mötet med västeråsaren. Producenter, arrangörer och nätverk är avgörande för tillgång och utveckling av kulturutbudet.

Utövarperspektivet lyfter fram västeråsarens möjlighet att uttrycka sig genom kultur. Oavsett om det handlar om en konstnärs möjlighet att försörja sig på sitt skapande eller ett barns rätt att utforska sin identitet med alla sina

¹ [Program för hållbarhet remissversion.pdf](#)

² [Västerås utvecklas - Västerås](#)

³ [Näringslivsprogram 2023.pdf](#)

sinnen, krävs både tillgängliga fysiska platser och ett generöst stödande system. En fungerande kulturell infrastruktur är därför avgörande för att ge utrymme åt människans kreativa kraft och skaparlust.

Utvecklingsperspektivet handlar om att främja ett kulturliv som ständigt förändras och förnyas. Det innebär också att se kulturens roll ur ett samhällsbärande perspektiv - att i stadens utveckling uppmärksamma, ta tillvara och stärka befintliga kulturella uttryck och samtidigt ge utrymme för nya initiativ. Konst och kultur genom hela livet ger möjlighet till inspiration, reflektion och nya tankemönster - genom kultur utvecklas och växer vi som människor.

Kulturplanens vägledande principer

Västerås stads kulturpolitiska arbete utgår från följande vägledande principer:

Kulturens egenvärde

Kulturen har ett starkt inneboende värde. Alla kulturuttrycks lika värde och kulturella upplevelser är mål i sig själva och behöver inte motiveras utifrån andra samhällsnyttor. Samtidigt påverkar kulturen samhället och berikar våra liv på många plan. Men det är viktigt att betona att det är i egenvärdet som Västerås kulturpolitik tar sin utgångspunkt.

Kulturens självständighet och den konstnärliga friheten

För att kulturella uttryck ska kunna bidra till samhällets utveckling är kulturell frihet en förutsättning. Det är inte politikens uppgift att styra det konstnärliga innehållet, utan att skapa goda förutsättningar för konstnärlig och kulturell verksamhet. Innehållet ska inte heller kunna påverkas i förhållande till olika finansierare, privata som offentliga. Det formas fritt av varje enskild verksamhet, förening eller fristående kulturutövare.

Kulturell hållbarhet

Vid sidan av social-, ekonomisk- och ekologisk hållbarhet är kulturell hållbarhet en förutsättning för ett välmående och levande samhälle. Det innebär att man tar hänsyn till kulturens roll och betydelse i samhällsutvecklingen och strävar efter att upprätthålla kulturell mångfald och ett levande kulturarv. Men också förmågan att anpassa och utveckla kulturen över tid för att möta nya samhällsutmaningar.

Utvecklingsområden

Under perioden 2026–2029 prioriterar Västerås stad följande fyra utvecklingsområden som kulturverksamheterna arbetar med:

Demokrati och mångfald

Konst och kultur är grundläggande delar i ett demokratiskt samhälle och bidrar till vår förståelse av omvärlden och oss själva.

Ett fritt och mångfacetterat kulturliv, bygger på yttrandefrihet och att alla ska ha möjlighet att delta. När människor deltar i kulturella aktiviteter regelbundet

kan det stärka förmågan att tänka kritiskt, öka medvetenheten om samhällsfrågor och skapa gemenskap.

Kulturen ska vara en fri och självständig kraft som tillåts både agera och reagera. Även när konsten och kulturen utmanar eller kritiserar måste dess frihet försvaras.

Kulturnämnden vill

- **Säkerställa** att alla invånare i Västerås har **lika rätt till ett rikt och meningsfullt kulturliv**, oavsett förutsättningar.
- **Främja** en offentligt finansierad kultur **som återspeglar Västerås kulturella mångfald** och rymmer både bredd och spets. Kulturverksamheterna ska även nå och engagera en publik som **speglar stadens befolkning**.
- **Stärka** kulturverksamheternas roll i att **främja lärande, kritiskt tänkande, yttrandefrihet och fri åsiktsbildning**.
- **Trygga** kulturutövares och konstnärers möjlighet att **verka fritt och självständigt**.
- **Utveckla arenor** i alla stadsdelar och landsbygdsorter där invånare, civilsamhälle och kulturverksamheter möts och samverkar.
- **Säkerställa** att kulturverksamheterna **arbetar systematiskt** för att skapa trygghet, skydd och god beredskap.

Barns och ungas rätt till kultur

Barns och ungdomars rätt till kultur är en prioriterad fråga i den regionala och nationella kulturpolitiken. Enligt barnkonventionen har barn och unga rätt att till fullo delta i konst- och kulturlivet. Det innebär att barn och unga:

- ska ha möjlighet att ta del av olika delar av kulturlivet.
- ska vara delaktiga i kulturlivet och ha möjlighet att påverka kulturområdets utformning.
- själva har rätt att bidra till konst- och kulturlivet genom sitt eget skapande.

Kulturnämnden vill

- **Erbjuda alla barn och unga** i Västerås kulturverksamheter av hög kvalitet, bredd och god tillgänglighet.
- **Säkerställa jämlika möjligheter** för barn och unga i alla stadsdelar och landsbygdsorter att utveckla sina konstnärliga språk och uttrycksformer genom kulturverksamheter.
- **Integrera barns och ungas egna initiativ** och intressen i kulturverksamheternas pedagogiska planering och genomförande.
- **Öka delaktigheten** genom att göra kulturutbudet mer synligt samt anpassat till unga målgrupper.
- **Stärka möjligheterna** för barn och unga att ta del av och utöva kultur genom prioriteringar i stödformerna till det fria kulturlivet.

Stärkt kulturell infrastruktur

Kulturen ska både ta plats utifrån sitt egenvärde och betraktas som en integrerad del av en hållbar samhällsutveckling. Detta är avgörande både för kulturlivets utveckling och för hela Västerås kommuns attraktivitet- som en plats att bo och verka i samt besöka.

Kulturell infrastruktur bör ses som ett hållbart och sammanhängande system av platser, lokaler, verksamheter samt former för stöd och samverkan. Den ska underlätta för kulturaktörer att etablera sig och utvecklas, för invånare och besökare att uppleva, utöva och utveckla kultur och den stärker Västerås som en inkluderande kulturkommun.

Kulturnämnden vill

- **Samarbeta** med stadens övriga förvaltningar för att **bibehålla och utveckla den kulturella infrastrukturen** i stadsdelar och landsbygdsorter.
- **Främja** ett livslångt och växande kulturintresse och skapa hållbara möjligheter för människor att utvecklas och verka inom kulturen.
- **Tillhandahålla ändamålsenliga lokaler** för kulturaktörer, föreningsliv och civilsamhälle.
- **Utveckla tydliga strukturer och kommunikationsvägar** som synliggör den kulturverksamhet som sker i kommunen.
- **Säkerställa** att kulturverksamheterna i Västerås är **synliga och välkända** för alla med sitt publika utbud och verksamhet.

Innovation, samverkan och konstnärlig utveckling

I visionen för Västerås är innovation, energi och puls centralt:

”Vi tänker nytt, testar och lär oss. Vi utmanar, för vi tänker att allt är möjligt. Dina och mina olikheter är våra tillgångar; framgångar når vi tillsammans.”

Visionen handlar om att utmana invanda tankemönster och stimulera nya sätt att se, tänka och agera.

Nya konstellationer eller samarbeten mellan människor och verksamheter leder till nya former för uttryck och värden. Ett levande kulturliv för alla kräver öppenhet för nya sätt att definiera, förstå och skapa kultur – bortom etablerade normer, gränser och traditionella ramar.

Kulturnämnden vill

- **Främja** ett **inlyssnande och öppet förhållningssätt** inom kulturverksamheterna.
- **Uppmuntra** den offentligt finansierade kulturen att **aktivt bejaka och utforska** nya konstnärliga och kulturella uttryck.
- **Säkerställa** att kulturverksamheternas utbud är **intressant och relevant** utifrån publikens, besökarnas och deltagarnas perspektiv.
- **Öka samverkan** mellan kultur och näringsliv, akademin, civilsamhälle och övriga samhällsaktörer för att skapa nya möjligheter till utveckling och finansiering.

- **Stödja och vidareutveckla nätverk, kluster, plattformar och kreativa miljöer** där konstnärer, kulturaktörer och kreativa branscher kan samverka, inspirera varandra och utveckla nya lösningar.
- **Stärka kulturverksamheternas regionala, nationella och internationella räckvidd** i en tid av digitalisering och ökad internationalisering.

Definitioner och begrepp

Kulturverksamheterna avser:

Västerås stadsbibliotek, Västerås museer (Anunds hög, Västerås konstmuseum och Vallby Friluftsmuseum), Västerås Kulturskola samt Allmänskultur (arrangemang, kultur i skola och äldreomsorg och stödformer) samt kommunalförbunden Västmanlands Teater och Västmanlandsmusiken.

Den offentligt finansierade kulturen syftar här på all kulturverksamhet som helt eller delvis bedrivs med kommunalt stöd i Västerås.

Det fria kulturlivet avser fristående kulturskapare, konstnärer och ideella föreningar som bedriver kulturverksamhet.

Kulturell hållbarhet är en av de fyra dimensionerna av hållbar utveckling, tillsammans med ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet.

Kulturell mångfald innebär många olika kulturyttringar och konstnärliga uttryck. Begreppet har sin grund i Unescos konvention om skydd och främjande av mångfalden av kulturyttringar.

Stadens mellanrum avser stråk och ytor belägna mellan hus och platser med specifika användningsområde.

Verksamhetsspecifika lagar

Bibliotekslagen (2013:801) och Museilagen (2017:563) samt andra mer generella lagar såsom Diskrimineringslagen och Barnrättslagen.

VÄSTERÅS STAD

Kontaktcenter: 021-39 00 00

www.vasteras.se